

Minima-effectrapportage ISD Noordoost, gemeenten Delfzijl, Loppersum en Appingedam

De invloed van gemeentelijke maatregelen op de
financiële positie van inwoners met lage inkomens

Minima-effectrapportage ISD Noordoost, gemeenten Delfzijl, Loppersum en Appingedam

De invloed van gemeentelijke maatregelen op de financiële positie van inwoners met lage inkomens

Voorwoord

Het Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting (Nibud) is een onafhankelijke stichting die tot doel heeft particuliere huishoudens inzicht te laten verkrijgen in hun inkomsten en uitgaven, en vaardigheid aan te leren om planmatig met geld om te gaan. Het Nibud probeert dit doel te bereiken door rechtstreeks voorlichting te geven, zowel via de massamedia als via eigen brochures over diverse budgetonderwerpen zoals kostgeld en alimentatie.

Daarnaast wil het Nibud hetzelfde doel bereiken via 'de eerste lijn', die bestaat uit professionals die zich bezighouden met vormen van financiële advisering en voorlichting. Dit zijn functionarissen uit zowel de maatschappelijke hulp- en dienstverlening als het financieel bedrijfsleven, en sectoren van het onderwijs. Het Nibud ondersteunt deze groepen met eigen publicaties (Budgethandboek, Prijzengids, Rekenprogramma's Nibud/Stimulansz) en door deskundigheidsbevordering in de vorm van opleidingen en trainingen.

Bij dit alles gaat het Nibud uit van een standaardmethode van begroten. Dit resulteert in een reeks voorbeeldbegrotingen met referentiecijfers die zijn gebaseerd op empirisch wetenschappelijk onderzoek. Het Nibud stelt hierbij de keuzevrijheid en de eigen verantwoordelijkheid van de huishoudens voorop.

Door middel van een minima-effectrapportage helpt het Nibud gemeenten het effect van hun minimebeleid inzichtelijk te maken, en daarnaast het geld dat hiervoor bestemd is zo optimaal mogelijk te besteden. Deze rapportage is door het Nibud uitgevoerd in samenwerking met de ISD Noordoost, gemeente Delfzijl, Loppersum en Appingedam.

Utrecht, augustus 2009.

Inhoud

1. INLEIDING	4
1.1 CENTRALE VRAAG	4
1.2 KERN MINIMA-EFFECTRAPPORTAGE.....	4
1.3 LEESWIJZER.....	5
2. ONDERZOEKSMETHODE: BEGROTINGEN.....	7
2.1 INLEIDING	7
2.2 BASISPAKKET	7
2.3 RESTPAKKET	8
2.4 INKOMSTEN.....	8
2.5 UITGAVENSOORTEN.....	9
2.6 DE BEGROTINGEN	9
3. MINIMABELEID	10
3.1 LANDELIJK MINIMABELEID	10
3.2 LOKAAL MINIMABELEID	10
4. RESULTATEN DELFZIJL	14
4.1 HUUR.....	14
4.2 HUISHOUDSAMENSTELLING.....	14
4.3 INKOMENSNIVEAU	16
4.4 TEN OPZICHTE VAN GEMIDDELD IN NEDERLAND.....	17
5. LOPPERSUM EN APPINGEDAM VERGELEKEN MET DELFZIJL.....	18
5.1 HUUR VERGELEKEN	18
5.2 HUISHOUDSAMENSTELLING VERGELEKEN.....	18
5.3 INKOMENSNIVEAU VERGELEKEN.....	18
5.4 MET GEMIDDELD NEDERLAND VERGELEKEN	19
6. CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN	21
6.1 FINANCIËLE ONDERSTEUNING	21
6.2 ANDERE ONDERSTEUNING	22
6.3 GEMEENTEN VERGELEKEN.....	22
BIJLAGE 1: BEGROTINGEN EN TOELICHTING	
BIJLAGE 2: VERANTWOORDING INKOMSTEN	
BIJLAGE 3: VERANTWOORDING UITGAVEN	
BIJLAGE 4: RESULTATEN	
BIJLAGE 5: VERGELEKEN MET GEMIDDELD NEDERLAND	

1. Inleiding

1.1 Centrale vraag

Iedere gemeente beschikt over mogelijkheden om invloed uit te oefenen op de financiële positie van inwoners met lage inkomens. Dat kan bijvoorbeeld door het kwijtschelden van gemeentelijke heffingen of door bijzondere bijstand. Het is echter niet direct zichtbaar wat in de praktijk de effecten van die maatregelen zijn op het budget van verschillende groepen huishoudens. De centrale vraag van dit onderzoek luidt:

Wat is het effect van landelijke en lokale inkomensondersteunende regelingen op de financiële positie van huishoudens met een laag inkomen in de gemeenten Delfzijl, Loppersum en Appingedam?

Bekeken wordt welke groepen huishoudens in de gemeenten goed profiteren van de verschillende inkomensondersteunende maatregelen en welke groepen minder goed. Ook maakt deze rapportage een eventuele armoedeval inzichtelijk. Het doel van een minima-effectrapportage is namelijk inzicht te geven in de koopkracht van de armste groepen in de gemeente en in de effecten van landelijke en gemeentelijke maatregelen daarop. De resultaten van deze effectrapportage vormen de basis voor de verdere ontwikkeling van het minimabeleid van de gemeenten en van de ISD.

1.2 Kern minima-effectrapportage

Een minima-effectrapportage kent drie kerngegevens, te weten huishoudtypen, inkomensniveaus en huren. Deze gegevens zijn in overleg met de gemeenten en de ISD vastgesteld.

1.2.1 Huishoudtypen

In deze minima-effectrapportage worden de volgende huishoudtypen onderzocht:

- Alleenstaande onder de 65 jaar
- Alleenstaande van 65 jaar of ouder
- Eenoudergezin met twee jonge kinderen (3 en 5 jaar)
- Eenoudergezin met twee oudere kinderen (14 en 16 jaar)
- Echtpaar met twee jonge kinderen (3 en 5 jaar)
- Echtpaar met twee oudere kinderen (14 en 16 jaar)

Er wordt voor huishoudtypen niet alleen onderscheid gemaakt naar jonger of ouder dan 65 jaar, ook zijn verschillende leeftijden voor kinderen in het onderzoek opgenomen. Zo zijn voor jongere kinderen vooral de kosten van de basisschool en kinderopvang van belang,

voor oudere kinderen kunnen ouders een tegemoetkoming in de schoolkosten aanvragen. Ook moeten de ouders voor een kind ouder dan 16 jaar lesgeld betalen.

1.2.2 Inkomen

Deze rapportage laat zien welke effecten de landelijke en gemeentelijke maatregelen hebben op de koopkracht van de huishoudtypen bij verschillende inkomensniveaus. Voor elk van de beschreven huishoudtypen worden berekeningen gemaakt bij de volgende inkomens:

- netto minimuminkomen (WWB of AOW);
- 115 procent van het netto minimuminkomen;
- 120 procent van het netto minimuminkomen.

Het is belangrijk om te weten hoe huishoudens ervoor staan die in mindere mate in aanmerking komen voor inkomensondersteunende maatregelen vanwege hun hogere inkomen. Het kan namelijk voorkomen dat huishoudens met een inkomen net boven het minimum minder overhouden dan de huishoudens op het minimum, omdat zij net buiten de maximale regelingen voor financiële ondersteuning vallen. Dit effect, *de armoedeval*, wordt in dit rapport inzichtelijk gemaakt.

1.2.3 Huur

De huur vormt voor de meeste huishoudens de hoogste uitgave in de begroting. Om het effect van de hoogte van de huur en van de huurtoeslag zichtbaar te maken, wordt in de begrotingen uitgegaan van zowel lage als hoge huurprijzen. In dit onderzoek wordt gerekend met een huur van:

- 340 euro en 480 euro per maand in Delfzijl;
- 290 euro en 495 euro per maand in Appingedam;
- 205 euro en 475 euro per maand in Loppersum.

Deze huurprijzen zijn in overleg met de gemeenten vastgesteld.

1.3 Leeswijzer

Het rapport is als volgt opgebouwd. In hoofdstuk 2 wordt ingegaan op de onderzoeksmethode waarbij tevens de methodiek van begroten wordt beschreven. Hoofdstuk 3 geeft een toelichting op de landelijke en lokale inkomensondersteunende regelingen die in deze minima-effectrapportage zijn doorberekend. Vervolgens worden de onderzoeksresultaten van de gemeente Delfzijl gegeven in hoofdstuk 4 en in hoofdstuk 5 worden deze vergeleken met de situatie in Loppersum en Appingedam. In hoofdstuk 6 volgen tot slot de conclusies en aanbevelingen.

De opgestelde begrotingen naar de gekozen huishoudtypen, inkomensniveaus en huurprijzen staan vermeld in bijlage 1. In bijlage 4 staat de tabellen met de conclusies nadat de begrotingen ook zijn doorberekend met het restpakket.

In de bijlagen wordt tevens een verantwoording gegeven van de inkomsten en uitgaven, en wordt toegelicht in welke mate de landelijke en lokale regelingen doorwerken in het basis- en restpakket (zie volgende hoofdstuk).

2. Onderzoeksmethode: begrotingen

2.1 Inleiding

Om het effect van inkomensondersteunende regelingen op de financiële positie van huishoudens te berekenen, maakt het Nibud gebruik van begrotingen. Uit deze begrotingen zijn de inkomsten en uitgaven van de huishoudens af te lezen.

De begrotingen in deze rapportage zijn gemaakt voor bepaalde huishoudtypen met een bepaald inkomen wonende in een huurwoning, en zijn van toepassing op een groep van huishoudens. Doordat de bedragen in de begrotingen gemiddelden zijn, zal de financiële situatie voor individuele huishoudens er in werkelijkheid iets anders uitzien. De begroting laat dus niet zien in hoeverre een individueel huishouden een sluitende begroting heeft, maar dat geldt wel voor een groep huishoudens. Ook wordt bij het opstellen van de begrotingen geen rekening gehouden met schulden, omdat daar geen algemene uitspraken over kunnen worden gedaan. Schulden komen echter wel vaak voor onder mensen met een laag inkomen.

De begrotingen zijn maandbegrotingen waarbij de inkomsten en uitgaven zijn omgerekend naar gemiddelde maandbedragen. In werkelijkheid kunnen er tussen de maanden van het jaar grote verschillen bestaan. Zo wordt bijvoorbeeld het vakantiegeld jaarlijks uitgekeerd, maar wordt dit omgerekend naar een maandelijks bedrag. Verder is het inkomen in iedere begroting een vast gegeven. De uitgavenkant vult het Nibud in volgens de methode van het basispakket en het restpakket.

2.2 Basispakket

Het basispakket omvat alle uitgaven die als noodzakelijk kunnen worden beschouwd. In dit pakket zijn kosten opgenomen die een huishouden moet maken voor wonen, kleding, voeding, gezondheid, zekerheid (verzekeringen) en informatie (telefoon, internet en tv). Voor iedere kostenpost is uitgegaan van een minimumprijs. Bijlage 3 geeft een verder uitleg over de samenstelling van dit basispakket. Het basispakket wordt regelmatig door het Nibud aangepast aan eventuele nieuwe ontwikkelingen. Zo maakt een computer met internetaansluiting sinds 2006 deel uit van het basispakket voor alle huishoudens (de computer was in 2002 al onderdeel van het pakket voor gezinnen met kinderen vanaf 6 jaar).

Naast de noodzakelijke uitgaven van het basispakket is er op individueel niveau soms sprake van moeilijke of niet-vermijdbare uitgaven. Dit zijn uitgaven die voor een bepaald

persoon onvermijdbaar zijn. Het gaat dan om bijvoorbeeld het afbetalen van een lening, hoge energiekosten (bijvoorbeeld door slechte isolatie) of dieetkosten.

2.3 Restpakket

Het bedrag dat overblijft nadat alle uitgaven uit het basispakket zijn gedaan, is bestemd voor vrije bestedingen. Alle vrije bestedingen vormen samen het restpakket en huishoudens zijn vrij om dit restpakket naar eigen zeggen in te vullen. Het geld kan worden besteed aan nieuwe uitgavenposten (vakantie of hobby) of aan extra uitgaven aan posten in het basispakket (extra voeding of kleding). Om meer inzicht te geven in de financiële situatie van verschillende inkomensgroepen, gaat het Nibud in een effectrapportage uit van drie restpakketten (A, B en C) die op verschillende manieren zijn ingevuld. Aangezien het om vrij elementaire uitgaven gaat zijn de restpakketten sober of eenvoudig te noemen. In bijlage 3 wordt (naast het basispakket) beschreven hoe de drie restpakketten zijn opgebouwd.

Vervolgens wordt voor de betreffende huishoudens berekend wat de kosten zijn van de verschillende combinaties. Zowel de basis- als restpakketten zullen per huishoudtype verschillen op een aantal punten: zo staat een alleenstaande immers voor andere kosten dan bijvoorbeeld een gezin met jonge kinderen.

2.4 Inkomsten

In deze rapportage worden op drie inkomensniveaus begrotingen opgesteld voor de betreffende voorbeeldhuishoudens: het minimuminkomen (WWB/AOW-uitkering), 115 procent van het netto minimuminkomen en 120 procent van het netto minimuminkomen.

Uitgangspunt in deze rapportage is het totaal besteedbaar maandinkomen. Dat inkomen bestaat uit alle inkomsten van het huishouden, zoals netto salarissen, uitkeringen, kortingen op de belasting, huurtoeslag, vakantiegeld en kinderbijslag. Hoe deze regelingen doorwerken in de begrotingen en wat de invloed is op het inkomen van de verschillende huishoudens is te zien in de bijlagen.

In de rapportage wordt verondersteld dat de huishoudens maximaal gebruik maken van alle regelingen die op hen van toepassing zijn.

2.5 Uitgavensoorten

In alle begrotingen maakt het Nibud onderscheid in drie soorten uitgaven:

- *Vaste lasten*: dit zijn uitgaven die regelmatig terugkomen. Meestal ligt er een contract aan ten grondslag. Voorbeelden zijn de huur, energiekosten en verzekeringen.
- *Reserveringsuitgaven*: dit zijn uitgaven die niet regelmatig voorkomen en waarvan de hoogte vooraf niet precies bekend is. In principe moet er een bedrag voor gereserveerd worden. Voorbeelden hiervan zijn de kosten voor inventaris en kleding.
- *Huishoudelijke uitgaven*: dit zijn de steeds terugkerende uitgaven aan voeding, reiniging, persoonlijke verzorging e.d.

In deze rapportage wordt gerekend met minimale bedragen die een huishouden nodig heeft om deze uitgaven te kunnen doen. Voor de berekening van de uitgaven is, waar mogelijk, uitgegaan van lokale tarieven. Voorbeelden hiervan zijn heffingen, water, bibliotheek en kabel. De overige landelijke bedragen zijn gebaseerd op berekeningen van het Nibud.

2.6 De begrotingen

Volgens de methodiek die in dit hoofdstuk staat beschreven worden de begrotingen opgesteld op basis van het basispakket. De begrotingen naar huishoudtype, inkomen en huur staan in bijlage 1. Er resteert dan een bedrag dat kan worden besteed aan een restpakket. De resultaten vóór en na invulling van de verschillende restpakketten zijn te vinden in bijlage 4. Deze resultaten geven weer wat de financiële situatie is van de huishoudens bij verschillende inkomensniveaus, daarbij rekening houdend met landelijke en lokale inkomensondersteunende regelingen.

Voor alle standaard huishoudtypen met een minimuminkomen wordt een vergelijking gemaakt met een gemiddelde minimumbegroting in Nederland. Deze begrotingen staan in bijlage 5. De uitgaven in het basispakket van huishoudens in de gemeente Delfzijl worden hier vergeleken met het betreffende huishoudtype met een minimuminkomen. Het kwijtscheldingsbeleid is in deze vergelijking wel opgenomen, er wordt echter geen rekening gehouden met overige inkomensondersteunende regelingen in het basispakket die kunnen gelden in andere gemeenten. Dit omdat daar geen gemiddelde voor kan worden berekend.

3. Minimabeleid

In dit hoofdstuk worden diverse landelijke en gemeentelijke regelingen voor inkomensondersteuning van minima beschreven. Alleen de regelingen die in de berekeningen van de effectrapportage zijn meegenomen komen in dit hoofdstuk aan bod. In de eerste twee paragrafen wordt ingegaan op algemene inkomensondersteunende regelingen (landelijk en lokaal). Per regeling wordt een korte beschrijving gegeven van de belangrijkste kenmerken en voorwaarden.

3.1 Landelijk minimabeleid

Bij het opstellen van de begrotingen worden de landelijke heffingskortingen (algemene heffingskorting, arbeidskorting, inkomensafhankelijke combinatiekorting, (aanvullende) alleenstaande ouderkorting en de (alleenstaande) ouderenkorting), de landelijke toeslagen (zorgtoeslag, huurtoeslag, kinderopvangtoeslag, kindgebonden budget), de kinderbijslag en de tegemoetkoming schoolkosten meegenomen.

3.2 Lokaal minimabeleid

Naast de landelijke inkomensondersteunende maatregelen hebben gemeenten speciaal voor huishoudens met een laag inkomen een lokaal minimabeleid. De regelingen die hierop van toepassing zijn worden in de volgende paragrafen toegelicht.

3.2.1 Kwijtscheldingsbeleid

De gemeenten hanteren voor de kwijtschelding een norm van 100 procent van de grondslag WWB. Dat wil zeggen dat afhankelijk van het vermogen, huishoudens met een inkomen op WWB/AOW-niveau in principe geen gemeentelijke heffingen hoeven te betalen. Bij een inkomen boven WWB/AOW-niveau wordt de betalingscapaciteit berekend door het inkomen te verminderen met het norminkomen. Er vindt een correctie plaats voor de eigen uitgaven aan huur en nominale ziektekostenpremies. Van de betalingscapaciteit dient 80 procent te worden aangewend voor de betaling van de gemeentelijke heffingen. De kwijtschelding geldt voor de afvalstoffenheffing en het rioolrecht.

In de gemeenten zijn twee waterschappen actief, te weten: Hunze en Aa's en Noorderzijlvest. De waterschappen belasten hun activiteiten door op de inwoners van de drie gemeenten via de waterzuiveringsheffing en de ingezetenenheffing. Beide waterschappen hanteren voor de kwijtschelding van deze heffingen een percentage van 100 procent van de grondslag WWB.

De organisatie het Hefpunt regelt de kwijtschelding voor deze waterschappen en een groot aantal gemeenten in Groningen en Friesland. De betalingscapaciteit wordt in dat geval maar één keer door berekend. Van de onderzochte gemeenten maken Delfzijl en Appingedam gebruik van deze gezamenlijke berekening en de gemeente Loppersum maakt hiervan geen gebruik.

3.2.2 Categoriale bijzondere bijstand P.C.

De ISD Noordoost biedt huishoudens met kinderen op voortgezet onderwijs een geldlening voor de aanschaf van een computer. Deze lening wordt kwijtgescholden nadat aan een cursus voldoende is deelgenomen. De PC en printer voor het bedrag van 416,50 euro, worden vervolgens in natura verstrekt.

Tevens wordt een internetabonnement vergoed voor alle huishoudens met kinderen en een inkomen op WWB-niveau. Het maximale bedrag daarvoor is 240 euro per jaar.

Deze regeling is doorberekend bij de posten internet/telefoon voor het abonnement en de post inventaris voor de computer.

3.2.3 Gemeentelijk minimabeleid – Startpakket V.O.

Voor alle huishoudens met kinderen op het voortgezet onderwijs hebben de gemeenten van de ISD Noordoost 100 euro éénmalig per kind dat voor het eerst naar VO gaat, beschikbaar. Voorwaarde is dat het inkomen van het huishouden niet hoger is dan 120 procent van het toepasselijke minimum.

Deze vergoeding wordt in dit onderzoek niet expliciet doorberekend omdat het een eenmalige uitgave betreft. Wel zal deze meegenomen worden in de conclusies.

3.2.4 Gemeentelijk minimabeleid – Regeling schoolgaande kinderen

Voor alle huishoudens met schoolgaande kinderen stellen de gemeenten van de ISD Noordoost een jaarlijkse vergoeding beschikbaar. Voor kinderen tot en met 12 jaar is het bedrag 50 euro en voor de kinderen tot en met 17 jaar is dit 85 euro per jaar. Ook hierbij geldt de voorwaarde dat het inkomen van het huishouden niet hoger is dan 120 procent van het toepasselijke minimum. Deze vergoeding wordt verrekend met de post schoolkosten in de begroting.

3.2.5 Gemeentelijk minimabeleid – Participatieregeling

De gemeenten binnen de ISD Noordoost verstrekken ter bevordering van deelname aan maatschappelijke activiteiten alle inwoners met een inkomen tot en met 120 procent van het minimum een tegemoetkoming in de kosten. Het gaat om een bedrag van maximaal 150 euro per persoon per jaar dat op declaratiebasis wordt vergoed. Deze tegemoetkoming is bedoeld voor de kosten van (sport/cultuur)verenigingen, waaronder bijv. ook de peuterspeelzaal. De regeling is van toepassing op zowel kinderen als op volwassenen. De bijdrage voor maatschappelijke activiteiten is niet binnen het huishouden overdraagbaar.

De regeling is in de begrotingen doorberekend in het restpakket. Het Nibud heeft voor kinderen tot en met 4 jaar geen kosten voor bovengenoemde lidmaatschappen in het

restpakket opgenomen. Om die reden wordt voor deze leeftijdscategorie geen vergoeding doorgerekend.

3.2.6 Categoriele bijstand chronisch zieken en 65+

Voor de inwoners van 65 jaar en ouder en chronisch zieken bieden de gemeenten binnen de ISD Noordoost een categoriele bijstand van 150 euro per persoon per jaar. Het inkomen van het huishouden mag niet hoger zijn dan 120 procent van het toepasselijke minimum.

Deze regeling wordt in de begroting doorberekend als extra inkomsten, bij de post inkomen.

3.2.7 Collectieve (aanvullende) ziektekostenverzekering

De gemeenten binnen de ISD Noordoost hebben een collectieve ziektekostenverzekering afgesloten bij zorgverzekeraar Menzis. Inwoners met een inkomen tot en met 120 procent van WWB/AOW-niveau komen in aanmerking voor een korting op de premie van de basisverzekering (6 procent), van de aanvullende verzekering en van de tandartsverzekering (9 procent).

Deze regeling wordt voor alle huishoudens doorberekend bij de uitgavenpost verzekeringen in de begroting.

3.2.7 Kinderopvang en peuterspeelzalen

Op grond van de Wet Kinderopvang kunnen ouders van kinderen tot 12 jaar een tegemoetkoming toegekend krijgen voor de kosten van kinderopvang. De eigen bijdrage voor kinderopvang bedraagt voor huishoudens met een inkomen op 110 procent van het toepasselijke minimum 4,5 procent. Op 120 procent van het minimum is dit 6,2 procent. Deze eigen bijdrage worden in de gemeenten Delfzijl, Loppersum en Appingedam niet uit de bijzondere bijstand vergoed.

Voor de ouderbijdrage peuterspeelzaal voor ouders met kinderen van 2 tot 4 jaar is een vergoeding vanuit de bijzondere bijstand mogelijk of geldt een vergoeding via de participatieregeling. Uitgangspunt van de ISD is dat de kosten voor lage inkomens worden vergoed om toegang niet te belemmeren.

Het Nibud gaat in de berekeningen voor het eenoudergezin met jonge kinderen met inkomen op WWB-niveau en voor het gezin met jonge kinderen, uit van twee dagdelen peuterspeelzaal. Voor het jongste kind van het eenoudergezin met het inkomen op 110 procent van het minimuminkomen gaat het Nibud uit van 20 uur kinderopvang per week, bij het inkomen op 120 procent van 30 uur per week.

3.2.8 Langdurigheidstoeslag

Vanaf 1 januari 2009 mag iedere gemeente bepalen welke inkomensgrens geldt voor de langdurigheidstoeslag en wat de hoogte is van de tegemoetkoming. De ISD Noordoost heeft bepaald dat de langdurigheidstoeslag bedoeld is voor huishoudens met een

inkomen dat niet hoger is dan 100 procent van het toepasselijke minimum. De ISD hanteert voor deze doelgroep de volgende jaarlijkse vergoeding:

- Gehuwden: 408 euro
- Alleenstaanden: 340 euro
- Alleenstaande ouders: 440 euro

In de tabellen in bijlage 5 wordt apart een vergelijking gemaakt tussen huishoudens die in aanmerking komen voor de langdurigheidstoeslag en huishoudens die hier geen recht op hebben.

3.2.9 Draagkrachtberekening

De gemeenten binnen de ISD Noordoost stelt dat de draagkracht van een huishoudens met een laag inkomen 20 procent is, mits het inkomen niet lager is dan 120 procent van het toepasselijke minimum. Onder deze grens wordt namelijk geen draagkracht verondersteld. Bij de berekening van de draagkracht geldt daarbij de vermogensgrens van de WWB.

4. Resultaten Delfzijl

In dit hoofdstuk worden de resultaten van het onderzoek onder de gemeente Delfzijl beschreven. Eerst komen de verschillen tussen de onderzochte huishoudtypen aan bod, gevolgd door de begrotingen van de huishoudtypen met een minimuminkomen vergeleken met een gemiddelde minimumbegroting in Nederland.

In het volgende hoofdstuk (H 5) worden de resultaten van Delfzijl vergeleken met de andere twee gemeenten (Loppersum en Appingedam).

4.1 Huur

In dit onderzoek wordt bekeken wat het effect is van landelijke en lokale regelingen op de bestedingsruimte van huishoudens met een lagere huur en met een hogere huur. In de gemeente Delfzijl gaat het om een lage huur van 340 euro en om een hogere huur van 480 euro per maand.

De huishoudens met een duurdere huurwoning hebben minder te besteden dan de huishoudens met een goedkopere huurwoning. Van de hogere huur wordt een groter deel van de huur niet volledig gecompenseerd door de huurtoeslag. De hogere huur ligt namelijk boven de kortingsgrens. Boven deze grens wordt de huur nog maar gedeeltelijk gecompenseerd door de huurtoeslag.

Het verschil tussen een lage en de hoge huur is bij alle onderzochte huishoudens en inkomensniveaus in gemeente Delfzijl gelijk. Bij een inkomen van 110 procent van het minimuminkomen is er voor sommige huishoudens bij hoge huur nog sprake van kwijtschuldige gemeentelijke- en waterschapsheffingen. Bij het inkomen dat in dit onderzoek wordt doorberekend (115 procent boven het minimum) is er voor de inwoners van Delfzijl geen sprake meer van kwijtschuldiging en komt dit verschil om die reden niet voor.

4.2 Huishoudsamenstelling

Voor alle onderzochte huishoudtypen is het inkomen voldoende om de minimaal noodzakelijke uitgaven uit het basispakket te bekostigen. Wanneer ook naar de bestedingen uit het restpakket (pakket waar iets meer keuzevrijheid aan ten grondslag ligt) wordt gekeken, ontstaat een ander beeld. Voor een aantal huishoudtypen is één of meerdere gekozen restpakketten niet betaalbaar.

- Het *echtpaar met twee oudere kinderen* is in Delfzijl het slechtst af. Voor dit huishoudtype is geen enkel van de doorberekende restpakketten mogelijk, zelfs niet

het meest eenvoudige pakket. Het huishoudtype heeft op het minimuminkomen vóór invulling van het restpakket al weinig bestedingsmogelijkheden. Dit is overigens een beeld dat het Nibud ook landelijk ziet. In de meeste minima-effectrapportages die het Nibud heeft uitgevoerd heeft het gezin met kinderen de minste bestedingsmogelijkheden.

- Het *echtpaar met jongere kinderen* heeft ook moeite met bekostigen van een aantal restpakketten maar duidelijk minder dan het echtpaar met de oudere kinderen. Oudere kinderen brengen duidelijk hogere kosten met zich mee. Dit geldt bijvoorbeeld voor schoolkosten, voeding en kleding. Daarnaast zijn de kosten in het restpakket voor sport- en culturele uitgaven voor oudere kinderen duidelijk hoger.
- Het *eenoudergezin met oudere kinderen* heeft alleen moeite met de betaalbaarheid van het meest uitgebreide restpakket bij het inkomen op WWB niveau. Het echtpaar heeft dan wel recht op een hoger bijstandsniveau (100 procent tov 90 procent) maar dit weegt niet op tegen deze extra inkomsten van het eenoudergezin en extra kosten voor een volwassenen.
- De *alleenstaande jonger dan 65 jaar* heeft in Delfzijl bij geen enkel inkomen de mogelijkheid om voor restpakket A te kiezen. Het iets minder dure restpakket (B) is voor dit huishoudtype in een duurdere huurwoning ook bij geen enkel inkomen mogelijk.

Voor de andere onderzochte huishoudtypen in Delfzijl geldt dat alle restpakketten kunnen worden gekozen en betaald. Deze huishoudtypen hebben het meest profijt van de landelijke en lokale inkomensondersteunende regelingen.

Bij een onderlinge vergelijking is *het eenoudergezin met jonge kinderen* het beste af. Het huishouden (met kinderen niet ouder dan 5 jaar) heeft recht op de aanvullende alleenstaande ouderkorting waardoor er meer bestedingsruimte ontstaat. Bovendien heeft een werkende alleenstaande ouder met jonge kinderen recht op inkomensafhankelijke combinatiekorting. Hier heeft een echtpaar waarvan één ouder werkt (waar van uit wordt gegaan bij de berekeningen) geen recht op.

Deze fiscale voordelen én de lagere kosten van kinderen vanwege de leeftijd én het goed profiteren van de gemeentelijke minima regelingen zorgt er voor dat de eenoudergezinnen met jongere kinderen de meeste bestedingsruimte hebben. De gemeentelijke regelingen die positief bijdragen zijn: vergoeding van de peuterspeelzaalkosten, de tegemoetkoming volgens de participatieregeling en de regeling schoolkosten.

4.3 Inkomensniveau

Voor elk huishoudtype zijn drie inkomensniveaus doorgerekend. Naast het minimuminkomen zijn inkomens van 115 procent en 120 procent van het minimum gespecificeerd. Deze percentages zijn ten opzichte van het netto minimuminkomen, inclusief het vakantiegeld en de heffingskortingen die door de Belastingdienst worden uitgekeerd.

Soms leidt een hoger inkomen ná invulling van het restpakket tot beperktere bestedingsmogelijkheden. Dit komt doordat landelijke regelingen – zoals huurtoeslag – en lokaal beleid – zoals kwijtschelding – er niet op voorhand toe leiden dat een huishouden meer te besteden heeft bij een hoger inkomen. Dit gebeurt onder andere wanneer huishoudens vanuit een uitkering uitstromen naar betaald werk. Op dat moment nemen de kosten door werk toe en komen rechten op allerlei inkomensondersteunende regelingen (gedeeltelijk) te vervallen. In dat geval is sprake van een armoedeval.

Dit kan deels worden opgevangen door premies die er voor herintreders/deeltijdwerkers bestaan. Deze zijn echter vanwege het tijdelijke karakter niet meegenomen in de berekeningen.

Voor invulling restpakket

Wanneer wordt gekeken naar de bestedingsruimte vóór invulling van het restpakket blijkt dat het bedrag dat overblijft voor het restpakket bij enkele huishoudtypen niet toeneemt met het inkomen.

- Op 115 procent van het minimuminkomen is een armoedeval zichtbaar ten opzichte van het minimuminkomen bij het *echtpaar met jonge en oudere kinderen*. Dit geldt voor zowel een lage als een hoge huur. De vijftien procent toename van het inkomen weegt niet op tegen het wegvallen van zowel de kwijtschelding als vergoeding van de internetkosten/PC.

Na invulling restpakket

Ook na invulling van het restpakket blijft een armoedeval zichtbaar bij de hierboven beschreven situaties.

- Niet alleen op 115 procent, maar ook op 120 procent van het minimum heeft *het echtpaar oudere kinderen* minder bestedingsruimte in vergelijking met een inkomen op WWB-niveau. De hogere netto inkomsten vangen de hogere kosten van het restpakket niet volledig op. Dit wordt zowel veroorzaakt door de bovengenoemde reden als door de kosten van het restpakket die juist voor dit huishoudtype zwaar op de begroting drukken, waaronder de zakgeldbedragen voor oudere kinderen.
- Bij het inkomen van 115 procent houdt *een alleenstaande jonger dan 65 jaar* na bekostiging van het restpakket niet meer over dan met een WWB-uitkering. Vóór de invulling van het restpakket was dit nog niet zichtbaar. De kosten die door werken

ontstaan (onder andere de kosten voor woon-werkverkeer, deze zijn opgenomen in het restpakket), zijn hoger dan het toegenomen maandelijkse besteedbare bedrag bij 115 procent van het inkomen.

Bij de alleenstaanden van 65 jaar en ouder en beide typen eenoudergezinnen is bij geen enkel inkomen een armoedeval zichtbaar.

Langdurigheidtoeslag

Huishoudens die langdurig moeten rondkomen van een minimuminkomen, komen in aanmerking voor de langdurigheidstoeslag. Wanneer de huishoudens met een inkomen op 115 procent van het minimum worden vergeleken met de huishoudens die langdurig een inkomen op WWB-niveau hebben, is de armoedeval uiteraard groter bij de bovengenoemde huishoudtypen (echtparen met kinderen en alleenstaanden jonger dan 65 jaar). Echter bij andere huishoudtypen is geen armoedeval zichtbaar als gevolg van de langdurigheidstoeslag.

4.4 Ten opzichte van gemiddeld in Nederland

Bij vergelijking van de huishoudens met een minimuminkomen in de gemeente Delfzijl met de huishoudens met een minimuminkomen gemiddeld in Nederland valt op dat de *huishoudens zonder kinderen* met de lagere huur duidelijk beter af zijn en die in de duurdere huurwoning iets minder goed. De *huishoudens met kinderen* zijn bij beide huren duidelijk beter af dan gemiddeld in Nederland.

Van de korting op de zorgverzekering profiteren alle onderzochte huishoudtypen en bij de gezinnen met kinderen neemt daarnaast nog de bestedingsruimte toe door de regeling schoolkosten en de P.C. vergoeding.

Daarnaast profiteren de beide typen gezinnen met jonge kinderen goed van de vergoeding voor peuterspeelzaal.

In de gemiddelde Nederlandse situatie zijn geen andere inkomensondersteunende regelingen doorgerekend dan de kwijtschelding. Het is lastig hiervoor gemiddelde bedragen te hanteren.

5. Loppersum en Appingedam vergeleken met Delfzijl

5.1 Huur vergeleken

De hoogte van de woonlasten worden voor een groot deel bepaald door de huur. Vanwege de berekeningsystematiek van de huurtoeslag kan een hogere huur een lagere bestedingsruimte veroorzaken wanneer het inkomen toeneemt. Het huurbedrag dat boven de basishuur uitkomt, wordt niet volledig vergoed.

De laagste huur heeft de gemeente Loppersum, met als gevolg dat een aantal onderzochte huishoudens met een inkomen boven het minimum in gemeente Loppersum duidelijk beter af zijn dan in de andere twee gemeenten.

Dit is te zien bij de alleenstaanden jonger dan 65 jaar en de echtparen met een inkomen vanaf 115 procent van het minimum en bij de eenoudergezinnen met een inkomen vanaf 120 procent van het minimum. Vooral bij de echtparen is het verschil erg groot.

De hogere huren van de drie gemeenten liggen wat dichterbij elkaar. Met als gevolg dat de bestedingsruimte van de huishoudens met een hogere huur onderling nauwelijks verschilt.

5.2 Huishoudsamenstelling vergeleken

Evenals in Delfzijl zijn ook in Loppersum en Appingedam de echtparen met oudere kinderen het slechtste af. Een duidelijk verschil in de bestedingsruimte van dit huishoudtype is te zien in Loppersum in de goedkopere huurwoning ten opzichte van die in Delfzijl en Appingedam. Zij zijn beter af vanwege de lage huur, zoals hierboven werd geconcludeerd. Het echtpaar met oudere kinderen heeft na bekostiging van het basispakket in Loppersum ongeveer evenveel ruimte over als een alleenstaande jonger dan 65 jaar. Bij de andere twee gemeenten is het verschil duidelijk groter ten gunste van de alleenstaande.

De verhouding tussen de andere typen huishoudens is in de gemeenten Loppersum en Appingedam gelijk aan die in gemeente Delfzijl.

5.3 Inkomensniveau vergeleken

Zoals bij gemeente Delfzijl is geconcludeerd, blijkt ook bij de andere gemeenten voor de invulling van het restpakket alleen sprake van armoedeval bij het echtpaar met oudere kinderen. Met uitzondering van die in de gemeente Loppersum in de goedkopere huurwoning. Daar is de armoedeval bij het inkomen van 115 procent van het minimum niet zichtbaar. Het inkomen neemt bij dit huishouden voldoende toe om de extra kosten te

kunnen dragen. De extra uitgaven veroorzaakt door hogere woonlasten (huurtoeslag neemt af met inkomen) blijken in Loppersum voor dit huishouden met een lage huur minder dan de toename van het inkomen.

Omdat in dit onderzoek wordt gerekend met een inkomen van 115 procent van het toepasselijke minimum in plaats van bijvoorbeeld 110 procent of 105 procent, is niet zichtbaar geworden wat het effect is van de verschillende kwijtscheldingsberekening. De gemeente Appingedam en Delfzijl hanteren een gezamenlijk draagkrachtberekening (via Hefpunt) ten opzichte van een aparte draagkrachtberekening. Wanneer de draagkracht eenmaal wordt berekend en dus eenmaal wordt gebruikt komt een huishouden langer (qua inkomen) in aanmerking voor kwijtschelding. Zo zou bij dat inkomen (bijvoorbeeld van 110 procent van het minimum) het betreffende huishouden een grotere bestedingruimte hebben dan wanneer de kwijtschelding apart wordt berekend. De gemeenten Delfzijl en Appingedam laten de kwijtscheldingsberekeningen voor zowel de gemeentelijk als de waterschapsbelasting over aan het Hefpunt. Omdat gemeente Loppersum dit niet doet zullen de huishoudens met een inkomen iets boven het minimum (bijv. 105-110 procent) en een woning met vergelijkbare huur in Delfzijl en Appingedam beter af zijn dan in Loppersum.

Tenslotte blijken de huishoudens die niet meer in aanmerking komen voor kwijtschelding iets beter af te zijn in Appingedam dan in de andere twee gemeenten. De gemeentelijke belastingen zijn in Delfzijl en Loppersum per maand enkele euro's hoger.

Na invulling restpakket

De kosten van het restpakket (zie bijlage 3 voor de inhoud van de restpakketten) zijn onderling enigszins vergelijkbaar. In Delfzijl is de bibliotheek bij een gemiddeld gebruik van 26 boeken per persoon per jaar en het sporten iets goedkoper waardoor de kosten van de restpakketten iets lager zijn. En de kosten van een huisdier (hond) in restpakket A en B zijn in Appingedam is wat lager in vergelijking tot Delfzijl en Loppersum vanwege de ontbrekend hondenbelasting.

De resultaten met betrekking tot de armoedeval beschreven in paragraaf 4.3 komen ondanks deze kleine verschillen in de gemeenten Loppersum en Appingedam overeen met Delfzijl.

Ook de beschreven resultaten bij huishoudens die voor de langdurigheidstoeslag in aanmerking komen ten opzichte van die met een inkomen op 115 procent van het toepasselijke minimum is voor alle drie de gemeenten gelijk.

5.4 Met gemiddeld Nederland vergeleken

De onderlinge verschillen tussen de drie gemeenten in vergelijking met Nederland gemiddeld, zijn niet groot. Hetgeen beschreven voor de gemeente Delfzijl in de paragraaf hierover (4.4) geldt ook voor Loppersum en Appingedam. De huishoudens met een hoge huur in Appingedam zijn iets minder goed af vanwege de hoogste hoge huur. Voor alle ISD

Noordoost gemeenten geldt dat de huishoudens met kinderen met een minimuminkomen duidelijk beter af zijn dan landelijk gemiddeld.

6. Conclusies en aanbevelingen

Dit hoofdstuk beschrijft naar aanleiding van de resultaten in het vorige hoofdstuk de conclusies. Daarnaast wordt advies gegeven voor verbetering van regelingen in het kader van het minimabeleid in de gemeente Delfzijl.

6.1 Financiële ondersteuning

Met de Participatieregeling biedt de ISD Noordoost voor alle inwoners een mogelijkheid om deel te nemen aan sociaal-culturele en sportieve activiteiten. Ook de vergoeding voor de peuterspeelzaal levert voor de huishoudens met kinderen onder de leeftijd waaraan wordt meegedaan aan culturele of sportieve activiteiten duidelijk meer bestedingsruimte. Het Nibud adviseert dan ook deze regeling in stand te houden aangezien participatie juist voor de armere huishoudens belangrijk is.

Een ongetrapte of ongeleidelijke afbouw zoals nu het geval is, zorgt wel voor een armoedeval bij het inkomen net na de grens (in dit geval 121 procent van het toepasselijke minimum). Het Nibud raadt om die reden aan de regeling getrapd of geleidelijk af te bouwen om daarmee een armoedeval te voorkomen.

Tenslotte blijkt de hoogte van de vergoeding volgens deze regeling niet voldoende te zijn om deze kosten voor sport, cultuur etc. voor alle onderzochte huishoudtypen te dekken. Met het bedrag van maximaal 150 per jaar kunnen de volwassenen en de oudere kinderen de abonnementen niet volledig betalen. Vooral de echtparen met oudere kinderen hebben hier financieel veel last van en dit is toch al de groep die het slechtst af is. Het Nibud raadt aan de vergoeding in hoogte te differentiëren.

Helaas zijn de gezinnen met oudere kinderen ondanks de regeling schoolkosten nog niet voldoende draagkrachtig om alle restpakketten, waaronder ook de goedkoopste, te kunnen bekostigen. Juist oudere kinderen drukken sterk op de begroting en vooral op de begroting van echtparen. Echtparen hebben in tegenstelling tot eenoudergezinnen geen fiscale voordelen.

Om die reden adviseert het Nibud in ieder geval de regelingen die er nu zijn te behouden en als de financiële ruimte het toelaat de vergoedingen voor de middelbare scholieren te verhogen. Hiermee neemt de bestedingsruimte toe, waarmee ook meer beschikbaar is voor de bekostiging van het restpakket van de huishoudens met oudere kinderen.

De collectieve ziektekostenverzekering die de ISD Noordoost aanbiedt, beïnvloedt de bestedingsmogelijkheden van alle onderzochte huishoudens positief. Het Nibud adviseert daarom deze regeling te handhaven en goed bekend te maken onder de doelgroep. Zeker omdat de regeling is bedoeld voor huishoudens met een inkomen tot en met 120 procent van het minimum, een doelgroep die bij de gemeenten vaker wat minder goed bekend is.

De huishoudens van 65 jaar en ouder zijn in de drie gemeenten binnen de ISD Noordoost goed af. De tegemoetkoming die deze groep ontvangt draagt daar in belangrijke mate aan bij.

De armoedeval die in dit onderzoek het meest in het oog springt is die bij het inkomen dat 110 procent van het WWB-niveau is. Dit wordt veroorzaakt door werkgerelateerde kosten. Deze kosten kunnen mogelijk worden gedekt door de premies (uitstroompremie, deeltijdpremie etc.) die de gemeenten beschikbaar kunnen stellen.

6.2 Andere ondersteuning

De woonlasten drukken sterk op de begroting van alle huishoudens. Een deel van de woonlasten bestaat uit de kosten voor energie. De tarieven voor elektra en gas zijn de afgelopen jaren gestegen waardoor het aandeel op de begroting aan deze uitgaven voor met name de armere huishoudens die vaker in slechter geïsoleerde woningen wonen, toeneemt. Door de inzet van energieadviseurs voor de lage inkomens huishoudens inclusief gratis of goedkope energieboxen, zoals al eerder gedaan door de gemeenten Delfzijl, Appingedam en Loppersum, zijn deze kosten aan te pakken door energie te besparen. Producten zoals spaarlampen en isolatiefolies, waarvan de aanschafkosten voor deze doelgroep vaak net wat te hoog zijn terwijl ze een snelle terugverdientijd hebben, zijn dan het effectiefst.

Vanwege de beperkte bestedingsruimte van de onderzochte huishoudens is een voorwaarde voor rondkomen dat ze ieder geval hun financiële situatie goed op orde hebben en verantwoord kunnen omgaan met hun beperkte budget. Dit ter voorkoming van schulden. De gemeente kan hierin bijdragen door huishoudens die daaraan behoefte hebben of ter voorkoming van schulden (preventie schulden) een cursus aan te bieden om deze vaardigheden te ontwikkelen/vergroten. Dit naast de nieuwe WWB-klanten waarvoor dit in de gemeenten Delfzijl, Appingedam en Loppersum sinds 2009 verplicht is.

Tenslotte blijkt uit verschillende onderzoeken dat mensen die in hun jeugd hebben leren omgaan met geld, dat later ook goed blijken te kunnen. Om te voorkomen dat huishoudens met een lagere inkomen in de problemen raken is het daarom goed jong te beginnen via de opvoeding maar ook via het onderwijs. Zo kunnen de gemeenten binnen de ISD Noordoost samen met de kredietbank onderwijsmateriaal beschikbaar stellen voor bijvoorbeeld de basisscholen binnen de gemeenten als preventie voor schulden/financiële problemen.

6.3 Gemeenten vergeleken

Uit de vergelijking blijkt dat met name de woonlasten de grootste verschillen bepalen. Wanneer het inderdaad zo is dat het in Loppersum goedkoper wonen is dan in de andere

twee gemeenten, dan is het goed hier bij het minimale leid rekening mee te houden. De verschillen kunnen oplopen tot een tientje per maand. En voor huishoudens met een laag inkomen kunnen ook deze bedragen aantrekkelijk zijn.

Ook blijkt dat de kosten van de sportverenigingen nogal variëren tussen de drie gemeenten. Dit wordt deels opgevangen door de vergoeding uit de Participatieregeling. Zoals hierboven al geconcludeerd blijkt de vergoeding niet dekkend genoeg te zijn voor de kosten van sport. Met als gevolg dat echtparen met oudere kinderen in de gemeente waar sporten of deelname aan culturele activiteiten duurder is, slechter af zijn.

Tenslotte is het goed voor de gelijke behandeling voor alle inwoners voor de ISD Noordoost dat alle drie gemeente gebruik maken van de gemeenschappelijke draagkrachtberekening van Hefpunt. Het Nibud adviseert dan ook dat de gemeente Loppersum indien mogelijk ook de draagkrachtberekening van de gemeente en van het waterschap gezamenlijk moet laten uitvoeren.

Inhoudsopgave bijlagen

BIJLAGE 1: BEGROTINGEN EN TOELICHTING

BIJLAGE 2: VERANTWOORDING INKOMSTEN

BIJLAGE 3: VERANTWOORDING UITGAVEN

BIJLAGE 4: RESULTATEN

BIJLAGE 5: VERGELEKEN MET GEMIDDELD IN NEDERLAND

BIJLAGE 6: SITUATIESCHETS ZORGVRAAG

Bijlage 1: Begrotingen en toelichting

In onderstaande tabellen zijn de begrotingen van de verschillende huishoudtypen opgenomen. De huur vormt het uitgangspunt van de begrotingen: alle begrotingen met nummer 1 gaan uit van de lagere huur. Alle begrotingen met nummer 2 gaan uit van de hogere huur. Vervolgens is bij de gegeven huur het soort huishouden toegevoegd. Zo gaan de begrotingen 1a en 2a over een alleenstaande onder de 65 jaar. Voor dat huishouden wordt op een rij gezet hoe het budget er bij de verschillende inkomensniveaus uitziet.

Kwijtschelding van heffingen

In de begrotingen is de kwijtschelding van de gemeentelijke- en waterschapsheffingen verwerkt bij de heffingsbedragen. Dit wordt aangegeven met • achter het resterende bedrag.

Collectieve (aanvullende) ziektekostenverzekering

Inwoners van de gemeenten binnen de ISD Noordoost kunnen gebruik maken van een collectieve ziektekostenverzekering bij Menzis. Huishoudens met een inkomen tot en met 120 procent van WWB/AOW-niveau krijgen op zowel de basispremie als aanvullende premie een korting. Deze regeling is gekenmerkt met •• achter het resterende bedrag.

Algemene opmerking

De posten gemerkt met een * worden niet in de begrotingen opgenomen. Deze vallen onder het restpakket. Daarnaast kunnen de optellingen in de begroting en de restpakketten soms licht afwijken. Dit komt doordat het Nibud in het onderzoek rekent met onafgeronde bedragen. In de begrotingen worden alleen de afgeronde bedragen weergegeven.

Bijlage 2: Verantwoording inkomsten

Netto inkomen

Het inkomen in de begrotingen is inclusief de vakantietoeslag en de heffingskortingen die op de loonstrook staan (bijvoorbeeld de algemene heffingskorting en de arbeidskorting). De heffingskortingen die via de voorlopige teruggaaf moeten worden aangevraagd (bijvoorbeeld de inkomensafhankelijke combinatiekorting) worden daarna bij het inkomen opgeteld. Het uitgangspunt is dat huishoudens alle kortingen waar ze recht op hebben ook daadwerkelijk aanvragen.

Langdurigheidstoeslag

Volgens de Wet werk en bijstand hebben huishoudens die gedurende een onafgebroken bepaalde periode zijn aangewezen op een laag inkomen, recht op de langdurigheidstoeslag. De regeling is bedoeld voor huishoudens tussen de 21 en 65 jaar die langdurig op het minimum leven en die geen uitzicht hebben op hoger inkomen. Huishoudens die in aanmerking komen voor de toeslag worden vergeleken met de huishoudens die hier geen recht op hebben. In de tabellen 4 en 5 van deze bijlage is de langdurigheidstoeslag verwerkt.

Algemene opmerking

Naast bovenstaande inkomensondersteunende maatregelen wordt bij de inkomsten rekening gehouden met de kinderbijslag, de Tegemoetkoming schoolkosten, de huurtoeslag, kindgebonden budget en de zorgtoeslag. Ook de categoriale bijzondere bijstand is onder de inkomsten opgenomen. Een beschrijving van deze lokale inkomensondersteunende maatregelen is terug te vinden in paragraaf 3.2 van het rapport.

Bijlage 3: Verantwoording uitgaven

Het Nibud gebruikt diverse bronnen voor de referentiecijfers. Hieronder volgt een korte verantwoording van keuzes en bronnen uitgesplitst naar het basis- en het restpakket. Eerst worden de standaardposten beschreven uit basispakket en restpakket.

1. Basispakket

Huur

Er wordt gerekend met een lage en hoge huur.

Energie

Dit is 90 procent van de prijs van gemiddeld gebruik naar huishoudtype met een opslag voor huishoudens van 65 jaar of ouder (gasverbruik). Daarbij hanteert het Nibud de prijs van het gemiddelde verbruik.

Heffingen

Dit zijn de gemeentelijke en waterschapsheffingen verminderd met de eventuele kwijtschelding.

Telefoon en internet

Het bedrag is gebaseerd op het bellen met een mobiele telefoon inclusief een kabelverbinding voor het internet. De tegemoetkoming voor internet is hierin verwerkt.

Zorgverzekeringen

Dit betreft de nominale premie van de basis- en aanvullende verzekering inclusief de minst uitgebreide tandverzekering. Voor huishoudens die voldoen aan de voorwaarden is de collectiviteitskorting van toepassing.

Overige verzekeringen

Dit betreft een aansprakelijkheidsverzekering, een inboedelverzekering en voor volwassenen in huishoudens onder de 65 jaar een uitvaartverzekering.

Schoolkosten

Deze bedragen zijn gebaseerd op onderzoek van het Nibud, en betreffen de mediaanbedragen exclusief reiskosten. De tegemoetkoming voor indirecte schoolkosten is hierin verwerkt.

Kinderopvang en peuterspeelzaal

Dit zijn de kosten inclusief de landelijke vergoeding die wordt gegeven en (indien van toepassing) de vergoeding via de bijzondere bijstand. Voor het eenoudergezin met

jonge kinderen met inkomen op WWB-niveau en het gezin met jonge kinderen gaat het Nibud uit van twee dagdelen peuterspeelzaal. Voor het eenoudergezin op 115 procent van het minimuminkomen gaat het Nibud uit van 20 uur kinderopvang per week, op 120 procent is dit 30 uur per week.

Kabel

Dit is het lokale maandbedrag voor kabelaansluiting.

Kleding en schoeisel

Deze bedragen zijn gebaseerd op het Nibud-basispakket voor kleding.

Inventaris en onderhoud

Bedragen zijn gebaseerd op het Nibud-basispakket voor inventaris en onderhoud.

Extra ziektekosten

In het basispakket zitten kosten die elk huishouden heeft. De kosten betreffen de huisapotheek met pleisters, aspirines e.d.

Voeding

De bedragen zijn gebaseerd op de aanbevolen hoeveelheden voor een gezonde voeding van het Voedingscentrum en de prijzen van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS).

Reiniging

Dit is een bedrag per huishouden en een bedrag per persoon op basis van Nibud-onderzoek.

Persoonlijke verzorging

Uitgegaan is van een bedrag per persoon op basis van Nibud-onderzoek.

Diversen

Dit is een bedrag per huishouden en een bedrag per persoon voor diverse uitgaven.

Strippenkaart en fiets

Voor ieder lid van het huishouden zijn dit de kosten van een fiets en één strippenkaart.

2. Restpakket

In dit onderzoek zijn drie combinaties van restpakketten doorberekend: het meest uitgebreide en duurste pakket A, een iets goedkopere combinatie B, het minst uitgebreide en goedkoopste pakket C. De onderstaande tabel geeft aan wat in welk pakket zit.

	A	B	C
(openbaar) vervoer	X	X	X
lidmaatschap van een sport- of hobbyclub	X	X	X
lidmaatschap en gebruik van de bibliotheek	X	X	X
een krant	X	X	X
zakgeld (voor de kinderen)	X	X	X
recreatie	X	X	X
één tijdschrift	X	X	
huisdier	X	X	
één roker	X		
extra kleding (voor de volwassenen)	X		

Openbaar vervoer

In de huishoudens waar iemand werkt is een extra bedrag voor het openbaar vervoer opgenomen, namelijk de kosten voor woon-werkverkeer.

Sport of hobbyclub

Voor ieder lid van het huishouden van 5 jaar en ouder zijn de kosten van één sport- of hobbyclub meegenomen. De gehanteerde jaarbedragen zijn gebaseerd op de lokale bedragen. Voor de huishoudens die recht hebben op een gemeentelijke vergoeding is dit in deze post verrekend.

Lidmaatschap bibliotheek

Voor ieder lid van het huishouden zijn de maandelijkse kosten van een jaarabonnement van de lokale bibliotheek opgenomen. Voor de huishoudens die recht hebben op een gemeentelijke vergoeding is dit in deze post verrekend.

Krant

Dit zijn de maandkosten van een abonnement op een landelijk of regionaal dagblad. Voor de huishoudens die recht hebben op een gemeentelijke vergoeding is dit in deze post verrekend.

Zakgeld kinderen

Deze bedragen zijn gebaseerd op regulier onderzoek van het Nibud.

Recreatie

Voor deze post is een bedrag opgenomen dat gelijk is aan het vakantiegeld van het betreffende huishouden.

Tijdschrift

Voor deze post is een gemiddeld maandbedrag voor een abonnement meegenomen. Voor de huishoudens die recht hebben op een gemeentelijke vergoeding is dit in deze post verrekend.

Huisdier

Dit zijn de gemiddelde maandkosten voor een hond inclusief de hondenbelasting.

Roken

Het betreft hier de uitgaven per maand gebaseerd op een gemiddelde roker.

Extra kleding

Voor de volwassenen in het huishouden is een extra bedrag opgenomen voor kleding gebaseerd op de minimale kledingpakketten van het Nibud.

Bijlage 4: Resultaten

In deze bijlage (tabellen 3 en 4) staan de resultaten van de drie verschillende combinaties van het restpakket per type huishouden en inkomen. Zie voor de inhoud van de gekozen restpakketten bijlage 3. In tabel 3 staan de huishoudens met een lagere huur en in tabel 4 staan de huishoudens met een hogere huur.

Een huishouden onder de 65 jaar dat een bepaalde periode op het minimum leeft ontvangt de langdurigheidstoeslag. De resultaten hiervan zijn af te lezen uit de derde kolom.

Uit tabellen 3 en 4 blijkt dat niet elk huishouden zonder meer kan kiezen voor elke combinatie. Het is mogelijk dat het bedrag dat beschikbaar is voor het restpakket te laag is om een bepaalde combinatie (volledig) te bekostigen. Als het huishouden desondanks toch voor die (te dure) combinatie kiest ontstaat er dus een tekort op de begroting.

Resultaten na invulling van de restpakketten

- Lage huur: tabel 3 a t/m f
- Hoge huur: tabel 4 a t/m f

Bijlage 5: Vergeleken met gemiddeld Nederland

Deze bijlage bevat de begrotingen van huishoudens met een inkomen op WWB/AOW-niveau in vergelijking tot het gemiddelde in Nederland.

Voor de huishoudens met een zorgvraag is geen vergelijking opgenomen. Ook wordt er geen rekening gehouden met inkomensondersteunende regelingen die gelden in andere gemeenten, omdat daar geen gemiddelde voor berekend kunnen worden.

De gemiddelde huur in Nederland bedraagt 405 euro per maand (Bron: CBS huurenquête, juli 2008).